

**ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА**

**38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ.ЦАРА ДУШАНА БР.10
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044
Емаил пскм@опен.телеком.рс
Сајт: [хпт//псс.рс](http://псс.рс)**

ПОЉОПРИВРЕДНИ БИЛТЕН

Број XII бесплатан примерак
Децембар 2013.Косовска Митровица

Садржај:

СТОЧАРСТВО

- Исхрана и јагњење оваца

ЗАШТИТА БИЉА

-Житни бауљар(*Zabrus tenebrioides*)

-Чађава краставост јабуке(*Venturia inaequalis*)

ИСХРАНА И ЈАГЊЕЊЕ ОВАЦА

Одмах након јагњења, сваку овцу са јагњетом треба сместити у посебан бокс. У исто време, дневну количину концентрата треба смањити, а сува кабаста хранива давати по вољи. За исхрану оваца у првим данима након јагњења потребно је обезбедити кабаста и лаксативна хранива високог квалитета. За исхрану ојагњених оваца кабаста хранива поред доброг квалитета, морају бити и веома укусна. Превођење оваца на пун оброк изводи се 5 -7 дана после јагњења. Тада почиње исхрана ојагњених оваца са смешом концентрата, која може бити састављена из истих делова зрна овса и пшеничних мекиња. У исто време, овцама треба обезбедити и довољне количине свеже питке воде.

Јагњење оваца – у нашим климатским условима јагњење оваца је обично у зимском периоду. Зато је потребно овчарнике или за то адекватне просторије припремити како би се обезбедили најповољнији услови за јагњење. Овчарнике треба очистити од ђубрета и сваке друге нечистоће, зидови морају бити окречени, а под у овчарнику и остали инвентар попрскати кречним млеком. На под ставити чисту и суву простирку. Температура у просторији где се јагње овце не би требало да буде мања од 12°C . Уколико је просторија хладнија треба је утоплити балама сламе или кукурузовине, али треба водити рачуна да просторија за јагњење не буде ни претопла, јер то може довести да јагњад постану осетљива и нежна. Једној овци са јагњетом треба обезбедити 1,25м² подног простора.

Први знаци да ће јагњење ускоро уследити је узнемиреност овце која често окреће главу према задњем делу тела, слабије узима храну, чешће мокри и блеји, удара ногама по простирци.

Одмах након јагњења, јагње треба истрљати гужвама сламе и ослободити га од слузи (нарочито са губице и носних отвора). Јагње се остави да одмори , а када покуша да устане треба му помоћи и подметнути га под овцу која ће да га подоји. Међутим пре него што јагње почне да сиса треба прве млазеве млека измустити у посебан суд, а виме опрати топлом водом и добро осушити. Овцама по јагњењу треба одмах подстрићи задње делове тела и то око вимена и седачњих костију. Уколико се овца не подстриже, дешава се да јагње лиже запрљану вуну, што може изазвати обољења органа за варење.

Ако млада овца неће да прихвати јагње, или пак бежи од њега тада се овца и јагње затварају заједно у мали преграђени део и у њему оставе неколико дана, како би се навикли једно на друго. Јагње треба обавезно да посиса колострум који је по свом саставу другачији од нормалног млека (има већи садржај витамина и антитела, која су неопходна младом организму као заштита у првим данима живота).

Да би се јагњад нормално развијала потребна је нега јагњади за време дојног периода која се пре свега састоји у : правилној исхрани, смештају, хигијени и здравственој заштити.

Исхрана ојагњених оваца – потребе оваца у лактацији су знатно веће од њихових потреба у другим фазама производног циклуса.. Овце остварују максималну производњу млека у току прве 2-3 недеље иза јагњења. У зависности од режима исхране висока производња млека може се одржати у првих осам недеља лактације, а ова затим нагло опада. Са млеком се у потпуности обезбеђују потребе јагњаци у првом месецу живота, док се у другом месецу може обезбедити само један део.

Исхрана ојагњених оваца (оваца дојара) треба да омогући максимално испољавање генетског потенцијала за производњу млека. Треба имати у виду, такође, да су потребе ојагњених оваца у хранљивим материјама знатно веће од потреба бременитих оваца. Потребности ојагњених оваца нарочито су повећане у енергији и протеинима. Исхрана у овој фази производног циклуса треба да обезбеди довољне количине хранљивих материја за синтезу млека, пораст вуне и нормалну кондицију животиња, што омогућава правовремену поновну оплодњу оваца.

Са јагњењем оваца долази до наглог повећања потреба у хранљивим материјама и енергији. Ово мора бити праћено одговарајућим повећањем дневне количине хране, а у складу са капацитетом и потребама сваке животиње. Дневна количина произведеног млека у млечнијих раса оваца најчешће се креће од 1-3кг. Млеко овце је у односу на кравље богатије у садржају протеина, масти и минералних материја. Ово је од значаја за практичну исхрану, као и чињеница да овца у току лактације производи и вуну, која по својој природи представља производ протеинског карактера. Младе овце у исто време и расту. Када се све ово има у виду нормално је очекивати да овце веће млечности у току лактације губе део своје телесне масе. Величина овог губитка зависи, пре свега, од генетског својства одређене животиње и количине и квалитета расположиве хране. Ово су све разлози због којих се исхрана оваца по вољи у првих 1-2 месеца након јагњења сматра оправданом. Квалитетна паша је најпотпунији и најекономичнији извор хранљивих материја и енергије за овце у лактацији. Ово је основни разлог због чега пашу треба користити што дуже за исхрану оваца дојара..

У првих 1-2 месеца лактације овца лучи максималне количине млека. После трећег месеца дневна количина млека почиње осетно да опада.. Овце Цигаје и неке мерино расе оваца у првих 6 до 10 недеља лактације луче око 1-1,5 кг млека дневно, док у трећем месецу количина млека опада на свега 0,5 -1,0 кг. Овце са бољим квалитетом и и већим настигом вуне, дају знатно мање количине млека од раса оваца са грубљом вуном. Овце мерино расе дају у току једне лактације 120 – 200 кг млека, Бардока раса 200 – 300кг, док овце Источнофризијске расе луче преко 1200 кг млека у једној лактацији. Млечност је увек мања када овца доји једно него када доји два или три јагњета. Количина произведеног млека у оваквих оваца је за 20 – 40% већа.

Служба за сточарство

ЖИТНИ БАУЉАР (*Zabrus tenebrioides*)

Ово је економски веома штетна врста озимих стрних жита. Угрожене су првенствено површине стрних жита под монокултуром , а треба нагласити да су угрожени и ивични делови парцела које се граниче са површинама под монокултуром.

Штетне су ларве које оштећују младе услове озимих жита од септембра до краја априла. Највеће штете настају на озимој пшеници и јечму и то првенствено током јесени, а понекад и крајем зиме и почетком пролећа.

Пиљење ларви почиње већ крајем августа уколико има киша, а када је земљиште суво оно наступа доцније. Испиљена ларва се креће према биљци. Поред биљке она копа

вертикалан канал у земљишту дуг и до 40 цм у коме проводи читав свој живот. Ретко излази на површину ради исхране, већ увлачи лист биљке у канал и својим вилицама жваће биљно ткиво, а да не откида поједине делове биљака, тако да лист изгледа као да је изгужван.

Ларве се интензивно хране на температурама изнад 10° С, а при температурама испод 3-5° С престају са исхраном.

Смена усева као једна од агротехничких мера, игра значајну улогу у смањивању бројности житног бауљара. Ако се на неким парцелама ипак планира обављање сетве жита, после стрнина две недеље пре сетве на таквим парцелама не треба бити корова и самониклих биљака.

Свуда где се жита сеју више пута узастопно на истој парцели долази до наглог множења житног бауљара и до великих штета. Тада се морају употребљавати хемијске мере заштите за директно сузбијање ларава. Постоји већи број препарата на бази *cypermethrin*, *deltamethrin*, *bifenthrin* и *chlorpyrifos* као што су: Cihlop 1,5 l/ha, Nurelle D 1,5 l/ha, Pyrinex 1,5 l/ha, Konzul 1,5 l/ha.

Прскање усева се препоручује чим се после ницања озимих стрних жита утврди у просеку 5-5 нападнутих биљака по метру квадратном.

ЧАЂАВА КРАСТАВОСТ ЈАБУКЕ (*Venturia inaequalis*)

Чађава краставост је веома распрострањена болест и уједно једна од економски најзначајнијих болести јабуке. Среће се у свим воћњацима и рејонима, посебно у оним са хладнијим климатом.

Код оболелих листова опада асимилиција и повећава се транспирација, док плодови губе на квалитету и тржишној вредности.

Паразит се развија на свим зељастим деловима јабуке, а најкарактеристичнији симптоми се јављају на лишћу и плодовима.

Чим се појави из пупољка, млади лист се зарази. На листу и лисним дршкама се јављају светлосмеђе и маслинастомрке пеге које касније потамне. Пеге могу међусобно да се споје, па цео лист може бити покривен. Ткиво испод пеге губи хлорофил, некротира и суши се.

Цвет се зарази још у фази отварања цветних пупољака. Нападнути цветови потамне, сасушују се и опадају.

Плодови обољевају од заметања до бербе, па чак и за време складиштења. Уколико се плод раније зарази, утолико су штете веће. На површини плодова се развијају мркозелене пеге у оквиру којих ткива изумиру. Оболели део плода слабије расте, што има за последицу његово неправилно развиће и појаву већих или мањи пукотина. Такав плод добија изглед чађаве красте, одакле и назив болести- чађава краставост. Испод пега формира се плутни слој, а красте касније пуцају, љуште се и опадају.

Развојни циклус паразита се састоји од две фазе: сапрофитске и паразитске.

Паразит презими у зараженом опалом лишћу. Током зиме зиме се образују перитције, у којима се пред крај зиме стварају аскуси са аскоспорама. У почетку вегетације већина аскоспора је зрела и способна да оствари примарне заразе. За њихово ослобађање из перитеција неопходна је вода. Ослобођене аскоспоре бивају захваћене ваздушним струјама и расејане по воћњаку. Када споре падну на ткиво листа, клијају у капи воде и инфицирају. Тада настаје паразитска фаза развоја паразита.. Зараза аскоспорама настаје тек када температура достигне 6°C и то под условом да биљни орган буде влажан најмање 15 часова, док на оптималној температури ($20\text{-}25^{\circ}\text{C}$) аскоспоре остваре инфекцију за само 9 часова. После периода инкубације на листу се јављају маслинасте пеге, на којима избијају конидије које се, падајући на младо лишће капљицама кише расејавају и секундарно инфицирају лист и плод. Симптоми су карактеристични по томе, што се на листу и плодовима јављају површинске ситне чађасте пеге, нарочито на наличју листа.

Прогноза појаве се заснива на: праћењу развоја сапрофитске фазе, праћењу временских услова погодних за настанак инфекција и праћењу фенолошких фаза јабуке.

Сакупљањем, спаљивањем или заоравањем опалог лишћа у јесен уништавају се органи за презимљавање, чиме се смањује заразни потенцијал и појава болести наредне године.

Сузбијање је најчешће превентивним прскањем, које се може допуњавати куративним третирањем, базираном на методу праћења инфекције.

Куративни метод сузбијања се спроводи све до престанка избацивања аскоспора, што фенолошки одговара формирању плодова величине ораха. Прска се у интервалима од 15 до 20 дана у зависности од интензитета падавина и пораста вегетације.

Постоји већи број врло ефикасних препарата, међу којима су: KAPTAN, CINEB, CIRAM, BAKAR-HIDROKSID, BAKAR-OKSIHLORID, BAKAR-OKSIHLORID+CINEB, BAKAR-OKSISULFAT, DIATINON, MIKLOBUTINAL+MANKOZEB, METIRAM itd.

Служба заштите биља